

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ ІСТОРІЇ ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
КАФЕДРА АРХЕОЛОГІЇ, ЕТНОЛОГІЇ ТА КУЛЬТУРОЛОГІЇ**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан факультету історії та

міжнародних відносин

/Віталій АНДРЕЙКО/

«30» червня 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

РЕЛІГІЙНО-КУЛЬТУРНІ ТРАДИЦІЇ НА ТЕРЕНАХ УКРАЇНИ

Рівень вищої освіти

Галузь знань

Спеціальність

Освітня програма

Статус дисципліни

Мова навчання

перший (бакалаврський)

03 Гуманітарні науки

034 Культурологія

Культурологія

обов'язкова

українська

Ужгород 2023

Робоча програма навчальної дисципліни «Релігійно-культурні традиції на теренах України» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 03 Гуманітарні науки, спеціальності 034 Культурологія, освітньої програми «Культурологія».

Розробник: Данилець Ю. В., к.і.н., доцент кафедри археології, етнології та культурології ФІМВ

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри археології, етнології та культурології

протокол № 11 від «9» червня 2023 р.

Завідувач кафедри Надія КЕРЕЦМАН

Схвалено науково-методичною комісією факультету історії та міжнародних відносин

протокол № 8 від «30» червня 2023 р.

Голова науково-методичної комісії Світлана МИШКО

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3,5	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 105	III	IV
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: 6 аудиторних –3 самостійної роботи студента – 3	VI	VIII
	Лекції	
	32	12
	Практичні (семінарські)	
	20	4
Вид підсумкового контролю: іспит	Лабораторні	
Форма підсумкового контролю: усна	Самостійна робота	
	53	89

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета: даного курсу полягає у всебічному висвітленні проблеми становлення та розвитку релігійно-культурного життя в Україні впродовж усієї історії українського суспільства. Вивчення релігійно-культурних традицій на теренах України є одним із актуальних завдань, які стоять перед сучасними дослідниками. Історія релігії нерозривно пов'язана з загальною історією суспільства. Церква впродовж усього періоду її існування мала безпосередній вплив на життя переважної більшості населення України. Хронологічно курс охоплює розвиток релігії та церкви та її вплив на культуру в Україні від найдавніших часів і до сьогодення. У зв'язку з цим він спирається на знання студентів із загального курсів історії та культури України, світові релігії і т.д. Планується простежити й проаналізувати витоки, розвиток і взаємодію різних релігійно-культурних традицій, що певним чином вплинули на формування українського світогляду та менталітету. Релігійність як важливий чинник сучасного культурно-політичного життя України. Виклад матеріалу ґрунтується на принципах історизму й конфесійної неупередженості.

Завдання: опрацювати основну джерельну базу та історіографію з даної дисципліни; проаналізувати основні віхи в історії розвитку релігії та церкви на теренах України; розглянути еволюцію релігійних поглядів українського населення та визначити фактори, які вплинули на процес формування культури; дослідити особливості сучасного становища церкви в Українській державі; проаналізувати основні етапи становлення та розвитку релігії та

церкви на теренах України; простежити еволюцію релігійних поглядів українського населення та визначити основні чинники, які вплинули на цей процес; дослідити діяльність основних релігійних осередків, що діяли на території України у зазначений період; сформувані та закріпити у здобувачів вищої освіти знання основних етапів становлення релігій та Церкви в Україні, взаємодії і взаємовпливів релігійних процесів і явищ з процесами і явищами широкого соціокультурного контексту; надати теоретичні знання і практичні навички, відповідні сучасному рівню розвитку історичної науки, необхідні для аналізу релігійних процесів як складової частки історії України, визначення ролі релігійного фактору в соціокультурному житті; розвинути вміння застосовувати здобуті знання для аналізу різноманітних суспільних явищ та в ситуаціях світоглядного вибору.

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі й практичні проблеми у галузі професійної діяльності культуролога або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій і методів культурології, а також характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

- ЗК -1 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК - 2 Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК – 3 Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК - 4 Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- ЗК - 5 Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).
- ЗК - 6 Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.
- ЗК - 7 Здатність працювати автономно.
- ЗК - 8 Здатність працювати в команді.
- ЗК - 9 Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
- ЗК - 11 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;
- ЗК - 12 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя

Фахові компетентності:

- ФК - 1 Здатність презентувати результати професійної діяльності в усній та письмовій формі, надавати відповідну аргументацію.

ФК - 2 Здатність визначати ступінь цінності та унікальності об'єктів культури у українському та міжнародному контекстах

ФК - 3 Здатність критично аналізувати культурні явища та процеси з використанням загальнонаукових та спеціальних наукових методів;

ФК - 4 Здатність розуміти та інтерпретувати джерела культури (писемні, речові, візуальні) з урахуванням різних контекстів (історичного, соціального, антропологічного, політичного, релігійного, екологічного тощо).

ФК - 5 Здатність використовувати різноманітні джерела інформації та методологічний апарат культурології для виявлення, аналізу культурних потреб суспільства.

ФК - 6 Здатність аналізувати культурну політику в інституціях різних рівнів

ФК - 7 Здатність обґрунтовувати рішення щодо врегулювання відносин у сфері культури на основі розуміння специфіки соціокультурних процесів.

ФК - 8 Здатність створювати аналітичні звіти, розробляти рекомендації та генерувати проекти (культурно-мистецькі, художні та дозвілєві) щодо об'єктів професійної діяльності, використовуючи актуальну нормативну основу

ФК - 9 Здатність оцінювати матеріальну та духовну цінність об'єкта культурної спадщини різних історичних періодів та географічних ареалів.

ФК - 10 Здатність популяризувати знання про культуру та поширювати інформацію культурологічного змісту використовуючи сучасні інформаційні, комунікативні засоби та візуальні технології.

ФК - 11 Здатність організувати культурні події, використовуючи сучасні методи та технології.

ФК - 12 Здатність дотримуватися стандартів професійної етики та міжкультурної комунікації.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Релігійно-культурні традиції на теренах України» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП):

ОК 22. Церква в середньовічній цивілізації

ОК 28. Культура ранньомодерної України

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Культурологія», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Мати навички критичного мислення, викладати у зрозумілий спосіб власні думки, здійснювати їх аргументацію.	ПРН - 1
Аналізувати, коментувати, узагальнювати, наукові та аналітичні тексти культурологічного характеру	ПРН - 2

Розуміти чинники культурної динаміки, принципи періодизації культурних процесів, їх специфічні риси та характеристики.	ПРН - 7
Інтерпретувати культурні джерела (речові, друковані, візуальні, художні) з використанням спеціальної літератури та визначених методик, аргументовано викладати умовиводи щодо їх змісту.	ПРН - 8
Обґрунтовувати, розробляти та реалізовувати культурні події та проекти з дотриманням законодавства та у відповідності до визначених мети та завдань	ПРН - 12

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Релігійно-культурні традиції на теренах України»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Володіти навичками критичного мислення, стосовно релігійно-культурних традицій та викладати у зрозумілий спосіб власні думки, здійснювати аргументацію власних тез.	ПРН - 1
Вміти аналізувати, коментувати, узагальнювати, наукові та аналітичні тексти дотичні до проблематики начальної дисципліни	ПРН - 2
Розуміти чинники формування релігійно-культурних традицій в Україні, принципів їх періодизації, їх специфічні риси та характеристики.	ПРН - 7
Вміти інтерпретувати культурні та релігійні джерела (речові, друковані, візуальні, художні) з використанням спеціальної літератури та визначених методик, аргументовано викладати умовиводи щодо їх змісту.	ПРН - 8
Обґрунтовувати, розробляти та реалізовувати проекти з дотриманням законодавства та у відповідності до визначених мети та завдань навчальної дисципліни.	ПРН - 12

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є: іспит, реферати, есе, презентації.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: виступи на семінарських заняттях, виконання практичних завдань тощо. Контроль самостійної роботи здійснюється шляхом перевірки виконаних завдань на практичних заняттях, захисту реферату, презентації.

Форма модульного контролю: письмова контрольна робота. Модульний контроль складається з поточного контролю та модульного контрольного оцінювання.

Форма підсумкового семестрового контролю: усний іспит.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота					Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	50	100
10	10	10	10	10		

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота					Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	50	100
10	10	10	10	10		

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	кількість	Максимальна к-ть балів (сумарна)	кількість	Максимальна к-ть балів (сумарна)
Практичні (семінарські заняття)	6	30	6	30
Анотація, доповідь, презентація	1	20	1	20
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

Об'єктами поточного контролю знань студентів є:

- активність та результативність роботи на практичних заняттях;
- виконання завдань для самостійного опрацювання;
- виконання індивідуальної роботи.

Критеріями оцінювання *анотацій наукових статей* є вміння студента стисло визначати ключові позиції, які викладені автором у статті. Оцінювання *доповіді* здійснюється за такими критеріями: самостійність та оригінальність дослідження, виконання поставлених автором завдань, здатність здійснювати узагальнення на основі опрацювання теоретичного матеріалу та відсутність помилок при оформленні цитування й посилань на джерела. Критеріями оцінювання *презентацій* є здатність узагальнювати матеріал та вміння презентувати його, використовуючи візуальні джерела.

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Виконання модульної контрольної роботи передбачає письмові відповіді на дві питання. За кожну правильну відповідь виставляється 25 балів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6. 1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1.

Тема 1. Стародавні часи. Витоки релігійних уявлень. Язичницькі вірування давніх слов'ян.

Релігійні уявлення давніх культур. Трипільська культура. Поширення та розвиток релігії у киммерійців, скіфів, сарматів. Релігія грецьких міст-держав. Велике переселення народів, та його вплив на релігійні вірування населення території України. Язичницька міфологія, дохристиянські вірування та пантеон богів українців.

Тема 2. Прийняття християнства.

Початки поширення християнства на руських землях. Перші спроби хрещення Київської Русі Аскольдом і Діром. Княгиня Ольга та її спроба поширити християнство на руських землях. Місія єпископа Адальберта на руських землях. Причини, особливості та наслідки хрещення населення Давньоруської держави. Встановлення митрополії. Розвиток релігійної думки в Київській Русі. Спроба Апостольської Столиці християнізувати Русь. Спроба Апостольської Столиці схилити Русь прийняти латинський обряд. Боротьба між Римом і Візантією за релігійний вплив на український народ. Монастирі, як чинники соціально-історичної і культурної динаміки. Духовно-релігійна сфера буття чернецтва. Витоки чернецтва. Монастирі Київської Русі. Феодосій Печерський та його діяльність.

Тема 3. Релігійно-культурне життя в умовах різноконфесійної іноземної влади на українських землях (XIV-XVI ст.).

Православна церква в період татарської навали. Перенесення Київської митрополії до Володимира над Клязьмою. Міждержавна боротьба за митрополичу кафедру. Східна політика папства за князювання Данила Галицького. Утворення Галицької митрополії. Становище церкви в Литовсько-Руській державі. Початок католицького наступу на

українське православ'я після Кревської унії (1385 р.). Внутрішній стан православної церкви в період від поділу Київської митрополії до Берестейської унії (1458-1596 рр.). Берестейська унія. Історичні передумови. Активізація діяльності братського руху та його наслідки. Початок релігійної полеміки. Формування унійних настроїв в середовищі православних ієрархів. Особливості укладання Берестейської унії та її історичне значення.

Тема 4. Християнські церкви в Україні у XVII ст.

Уніатська митрополія в першій половині XVII ст. Реформи Й. Рутського та зміцнення греко-католицької церкви. Роль союзу православної церкви і козацтва у відновленні та розвитку церковного життя. Реформи П. Могили. Спроби поєднання греко-католицької та православної церков. Будівництво церков у Запорізькій Січі та його особливості. Внутрішньоцерковна організація, структура, клір у Запорізькій Січі. Релігійність запорізьких козаків. Церковно-релігійний чинник у Визвольній війні українського народу середини XVII ст. Культурно-просвітницька робота українських монастирів та чернецтва у кінці XVI – початку XVII ст. Митрополит Петро Могила. Підпорядкування Київської митрополії Московському патріархату.

Тема 5. Українська православна церква у XVIII-XIX ст.

Українська церква у складі Московського патріархату: перехід від незалежності до втрати самостійності. Занепад авторитету та впливу Київської митрополії. Ліквідація національних особливостей православної церкви. Православна церква та її духовенство за часів імператриці Єлизавети. Антиукраїнська церковна політика Катерини II. Одержавлення церковної системи. Становище української церкви в умовах самодержавної уніфікації. Офіційна церква і побутова релігійність українського народу. Церква в українських землях під владою Австро-Угорщини. Буковинська церква в умовах австрійської влади. Політика керівництва Буковинської єпархії по відношенню до православних та греко-католиків Галичини.

Модуль 2.

Тема 1. Протестантизм в Україні

Зародження та розвиток євангельсько-баптистського руху на українських землях у XIX – на початку XX ст. Церква євангельських християн-баптистів у роки радянської влади. Виникнення Ради церков ЄХБ. Активізація баптизму в кінці XX ст.

Виникнення та поширення п'ятидесятницьких організацій в Україні. Особливості даної конфесії. Християни євангельської віри (ХЄВ). Утворення Союзу християн віри євангельської в Україні.

Витоки адвентизму та особливості віровчення. Започаткування адвентизму в Україні. Еволюція розвитку адвентистської організації у XX ст.

Зародження руху та особливості його розвитку протягом XX ст. Репресії проти Свідків Єгови у роки радянської влади. Легалізація конфесії та її сучасний стан.

Тема 2. Релігійні вірування етнічних меншин в Україні.

Іудаїзм. Виникнення іудаїзму на землях Київської Русі. Становище іудаїзму в XIV – XVII ст. Особливості його розвитку в XIX ст. Галицька Гаскала. Катастрофа єврейства в період Другої світової війни. Релігійне становище євреїв у другій половині XX ст.

Караїмська релігія. Формування караїмського віровчення та його особливості. Поширення та розвиток його на українських землях. Припинення діяльності релігійних громад за часів радянської влади. Процес релігійного відродження в кінці XX ст.

Іслам. Поява мусульман на українських землях. Зародження та розвиток ісламу в Криму. Роль мусульманських народів в історії України XVI – XVIII ст. Становище мусульман в Російській імперії. Іслам у роки радянської влади. Відродження релігійного життя мусульман в Українській державі.

Вірменська церква в Україні. Історія виникнення. Особливості розвитку. Утворення Вірмено-католицької церкви. Сучасне становище національної Вірменської церкви в Україні.

Тема 3. Процес національно-релігійного відродження на початку XX ст.

Православна церква на початку XX ст. Церковно-реформаційний рух 1905–1917 рр. Український церковний рух за доби Центральної Ради. Становище православної церкви в Українській державі П. Скоропадського. Церковна політика Директорії і проголошення автокефалії Української православної церкви.

Тема 4. Церковне життя в Україні за часів радянської влади.

I Всеукраїнський православний церковний собор і утворення Української автокефальної православної церкви. Церковна політика більшовицького уряду в 20-ті роки. Репресії проти церкви протягом 30-х років. Становище церкви під час Другої світової війни. Післявоєнний розвиток православ'я в Україні (1945-1990). Греко-католицька церква. Стан і тенденції розвитку греко-католицької церкви у першій половині XX ст. Львівський собор 1946 р. та його наслідки. Відновлення легітимності діяльності УГКЦ.

Тема 5. Релігійне відродження в Україні.

Релігійний чинник у контексті національно-політичного життя України. Відродження Української автокефальної православної церкви. Розкол Української православної церкви, виникнення міжцерковного конфлікту та пошуки шляхів його подолання. Релігійна карта сучасної України. Проблеми релігійного життя. Християнський екуменізм у світлі міжконфесійної ситуації в Україні. Перспективи християнства у XXI ст. Релігійне життя української діаспори. Становлення і розвиток греко-католицької церкви в США і Канаді. Греко-католики Європи і Австралії. Українські православні та протестантські церкви в діаспорі. Докорінні зміни в становищі всіх напрямів християнства в Україні в сучасних умовах. Місце різних християнських конфесій в процесі національного відродження українського народу, в удосконаленні духовного та суспільно-політичного життя України на сучасному етапі. Українська православна церква Київського Патріархату. Українська православна церква Московського Патріархату. Українська Автокефальна Православна Церква. Утворення ПЦУ.

6.2. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання очна					
	Усього	У тому числі				
лекції		практичні (семінарські)	лабораторні	Індивідуальна робота	Самостійна	
Модуль 1						
Тема 1. Стародавні часи. Витоки релігійних уявлень. Язичницькі вірування давніх слов'ян.	11	4	2			5
Тема 2. Прийняття християнства.	9	2	2			5
Тема 3. Релігійно-культурне життя в умовах різноконфесійної іноземної влади на українських землях (XIV-XVI ст.).	11	4	2			5
Тема 4. Християнські церкви в Україні у XVII ст.	9	2	2			5
Тема 5. Українська православна церква у XVIII-XIX ст.	9	2	2			5
Модульна контрольна робота	2	2				
Разом за модуль	51	16	10			25
Модуль 2						
Тема 1. Протестантизм в Україні	9	2	2			5
Тема 2. Релігійні вірування етнічних меншин в Україні.	9	2	2			5
Тема 3. Процес національно-релігійного відродження на початку XX ст.	11	4	2			5
Тема 4. Церковне життя в Україні за часів радянської влади.	9	2	2			5
Тема 5. Релігійне відродження в Україні.	14	4	2			8

Модульна контрольна робота	2	2				
Разом за модуль	54	16	10			28
Разом за семестр	105	32	20			53

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання заочна					
	Усього	У тому числі				
лекції		практичні (семінари (семинарські))	лабораторні	Індивідуальна робота	Самостійна	
Модуль 1						
Тема 1. Стародавні часи. Витоки релігійних уявлень. Язичницькі вірування давніх слов'ян.	11		2			9
Тема 2. Прийняття християнства.	11	2				9
Тема 3. Релігійно-культурне життя в умовах різноконфесійної іноземної влади на українських землях (XIV-XVI ст.).	10	2				9
Тема 4. Християнські церкви в Україні у XVII ст.	10					9
Тема 5. Українська православна церква у XVIII-XIX ст.	11	2				9
Модульна контрольна робота						
Разом за модуль	53	6	2			45
Модуль 2						
Тема 1. Протестантизм в Україні	10	2				9
Тема 2. Релігійні вірування етнічних меншин в Україні.	10					9
Тема 3. Процес національно-релігійного відродження на початку XX ст.	11	2				9
Тема 4. Церковне життя в Україні за часів радянської	11	2				9

влади.						
Тема 5. Релігійне відродження в Україні.	10		2			8
Модульна контрольна робота						
Разом за модуль	52	6	2			44
Разом за семестр	105	12	4			89

6.3. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ (СЕМІНАРСЬКИХ) ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Тема 1. Стародавні часи. Витоки релігійних уявлень. Язичницькі вірування давніх слов'ян.	2	2
2	Тема 2. Прийняття християнства.	2	
3	Тема 3. Релігійно-культурне життя в умовах різноконфесійної іноземної влади на українських землях (XIV-XVI ст.).	2	
4	Тема 4. Християнські церкви в Україні у XVII ст.	2	
5	Тема 5. Українська православна церква у XVIII-XIX ст.	2	
6	Тема 6. Протестантизм в Україні	2	
7	Тема 7. Релігійні вірування етнічних меншин в Україні.	2	
8	Тема 8. Процес національно-релігійного відродження на початку XX ст.	2	
9	Тема 9. Церковне життя в Україні за часів радянської влади.	2	
10	Тема 10. Релігійне відродження в Україні.	2	2
Разом		20	4

6.4. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Тема 1. Стародавні часи. Витоки релігійних уявлень. Язичницькі вірування давніх слов'ян.	5	9
2	Тема 2. Прийняття християнства.	5	9
3	Тема 3. Релігійно-культурне життя в умовах різноконфесійної іноземної влади на українських землях (XIV-XVI ст.).	5	9
4	Тема 4. Християнські церкви в Україні у XVII ст.	5	9

5	Тема 5. Українська православна церква у XVIII-XIX ст.	5	9
6	Тема 6. Протестантизм в Україні	5	9
7	Тема 7. Релігійні вірування етнічних меншин в Україні.	5	9
8	Тема 8. Процес національно-релігійного відродження на початку XX ст.	5	9
9	Тема 9. Церковне життя в Україні за часів радянської влади.	5	9
10	Тема 10. Релігійне відродження в Україні.	8	8
Разом		Денна 53 Заочна 89	

6.5. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

На основі опрацювання рекомендованих статей і монографій оформлення рефератів. Форма контролю – індивідуальна, усний захист виконаних рефератів, текстуальний аналіз прочитаної літератури.

Тематика рефератів

- Вірування давніх народів на теренах України.
- Пантеон богів в грецьких містах-полісах.
- Вірування та звичаї слов'ян. Язичництво.
- Виникнення та поширення християнства в Київській Русі.
- Причини, особливості та наслідки хрещення Давньоруської держави.
- Становище церкви в Київській державі за часів Ярослава Мудрого.
- Причини розколу християнської церкви та його наслідки для Київської Русі.
- Православна церква в період татарської навали.
- Становище православної церкви в Литовсько-Руській державі.
- Криза православної церкви в Речі Посполитій.
- Берестейська унія: передумови, особливості укладання, наслідки та історичне значення для України.
- Братський рух і його значення.
- Ужгородська церковна унія.
- Роль союзу православної церкви і козацтва у відновленні та стабілізації церковного життя.
- Реформи П. Могили та їх значення для розвитку православної церкви.
- Церковно-релігійний чинник у роки Визвольної війни українського народу середини XVII ст.
- Приєднання Київської митрополії до Московського патріархату та його наслідки для України.
- Становище української православної церкви у XVIII ст.
- Православна церква в Україні у XIX ст.
- Національно-церковний рух за доби Центральної Ради.
- Розвиток церковного життя в Українській державі П. Скоропадського.
- Проголошення Директорією автокефалії української православної церкви.
- Церковно-релігійне життя в Україні за часів радянської влади.
- Діяльність греко-католицької церкви в Україні в XX ст.
- Відродження релігійного життя в Україні (кінець 80-х – 90-ті роки XX ст.).
- Міжцерковний конфлікт в Україні на сучасному етапі: причини виникнення та пошуки шляхів подолання.

Баптизм: історія виникнення на українських землях та особливості розвитку.

П'ятидесятництво. Адвентисти сьомого дня.

Свідки Єгови.

Нехристиянські конфесії на теренах України та їх становище на сучасному етапі.

План індивідуальної роботи включає: вступ, 2-3 питання основної частини, висновки, список використаної літератури.

В основній частині формулюються 2-3 питання плану, які повинні розкрити зміст проблеми, історію становлення і сучасний стандартний стан проблеми. Кожне питання повинно закінчуватися чітко сформульованими висновками.

У висновках треба підвести загальні висновки.

Список літератури повинен включати не тільки підручники і посібники, але і монографії та джерела (не менше 3 п.).

Обсяг роботи 10 сторінок друкованого тексту А-4. шрифт – 14 TimesNewRoman, інтервал полуторний. Поля 20-20-20-10.

ПИТАННЯ НА ІСПИТ

Вірування давніх народів на теренах України.

Пантеон богів в грецьких містах-полісах.

Вірування та звичаї слов'ян. Язичництво.

Виникнення та поширення християнства в Київській Русі.

Причини, особливості та наслідки хрещення Давньоруської держави.

Становище церкви в Київській державі за часів Ярослава Мудрого.

Причини розколу християнської церкви та його наслідки для Київської Русі.

Православна церква в період татарської навали.

Становище православної церкви в Литовсько-Руській державі.

Криза православної церкви в Речі Посполитій.

Берестейська унія: передумови, особливості укладання, наслідки та історичне значення для України.

Братський рух і його значення.

Ужгородська церковна унія.

Роль союзу православної церкви і козацтва у відновленні та стабілізації церковного життя.

Реформи П. Могили та їх значення для розвитку православної церкви.

Церковно-релігійний чинник у роки Визвольної війни українського народу середини XVII ст.

Приєднання Київської митрополії до Московського патріархату та його наслідки для України.

Становище української православної церкви у XVIII ст.

Православна церква в Україні у XIX ст.

Національно-церковний рух за доби Центральної Ради.

Розвиток церковного життя в Українській державі П. Скоропадського.

Проголошення Директорією автокефалії української православної церкви.

Церковно-релігійне життя в Україні за часів радянської влади.

Діяльність греко-католицької церкви в Україні в XX ст.

Відродження релігійного життя в Україні (кінець 80-х – 90-ті роки XX ст.).

Міжцерковний конфлікт в Україні на сучасному етапі: причини виникнення та пошуки шляхів подолання.

Баптизм: історія виникнення на українських землях та особливості розвитку.

П'ятидесятництво.

Адвентисти сьомого дня.

Свідки Єгови.

Нехристиянські конфесії на теренах України та їх становище на сучасному етапі.

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Ноутбук, проектор.

Програмне забезпечення: Microsoft PowerPoint, Microsoft Word.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література:

1. Академічне релігієзнавство: Підручник / За наук. ред. проф. А.М. Колодного. К.: Світ Знань, 2000. 862 с.
2. Баррон Р. Католицизм. Мандрівка до серця віри. Переклад: Галина Сташків. Львів: Видавництво Свічадо, 2020. 272 с.
3. Гілл Д. Історія християнства. К.: Темпора, 2011. 560 с.
4. Головащенко С. І. Історія християнства: курс лекцій: навчальний посібник. Київ: Либідь, 1999. 352 с.
https://www.academia.edu/33719342/%D0%93%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%89%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE_%D0%A1_%D0%86%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F_%D1%85%D1%80%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%8F%D0%BD%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%B0_%D0%9A%D1%83%D1%80%D1%81_%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%86%D1%96%D0%B9_%D0%9A_%D0%9B%D0%B8%D0%B1%D1%96%D0%B4%D1%8C_1999
5. Діанова Н. М. Історія релігії та церкви в Україні в національному та європейському контекстах : навч. посіб. для студентів спец. 032 «Історія та археологія» спеціалізації «Історія України у світовому контексті». Одеса : Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2019. 252 с. <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/15735>
6. Історія релігії в Україні. Навчальний посібник. / за ред. А. М. Колодного, П. Л. Яроцького. К., 1999. 735 с.
https://chtyvo.org.ua/authors/Kolodnyi_A/Istoriia_relihii_v_Ukraini/
7. Колесник І.М. Новітні релігійні течії та рухи: навчально-методичний посібник. Львів, 2016. 152 с. <https://filos.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2014/12/New-Religious-Movements.pdf>
8. Лубський В. І. Історія релігій : підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / В. І. Лубський, М. В. Лубська. [2-ге вид.]. К. : Центр учбової літератури, 2009. 775 с.
9. Петрик В.М., Сьомін С.В. та ін. Нетрадиційні релігійні та містичні культури України: Навчальний посібник / За заг. ред. В.В.Остроухова. К: Росава, 2003. 336 с.
10. Рижкова С.А. Типологія релігій: Курс загального релігієзнавства: Навчальний посібник для студентів вузів. К.: Кондор, 2005. 446 с.
11. Дудар Н. Нові релігійні течії: український контекст (огляд, документи, переклади) [Текст] / Н. П. Дудар, Л. О. Филипович ; Від-ня релігієзнавства Ін-ту філософії ім.

Г.С.Сковороди НАН України, Укр. ін-т соц. дослідж. К. : Наукова думка, 2000. 132 с.

12. Шмігельський М. В. Новітні християнські течії в Україні: особливості та тенденції поширення в розвитку : [монографія]. Л. : ПП Інтерпрінт-М, 2009. 127 с.

Додаткова література:

1. Актуальні проблеми державно-церковних відносин в Україні. Науковий збірник / Ред. А.М.Колодний.- К.:VIP, 2001. 206 с.
2. Боровський Я. Є. Світогляд давніх киян. К., 1992. 176 с.
http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=elib_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=ID=&S21COLORTERMS=0&S21STR=0015907
3. Власовський І. Нарис історії української православної церкви: В 4-х тт. Вид 2-е. - Нью-Йорк; С. Бавид-Брук; К., 1990.
4. Войнович В.М. Українська міфологія. К.: Либідь , 2002. 664 с
5. Діанова Н. М. Методичні рекомендації до спецкурсу «Історія релігії та церкви в Україні» методичні рекомендації. Одеса, 24 с.
6. Еспозіто Д., Ісламська загроза. Міф чи реальність? / Переклад з англійської І. Саповського. Львів: Кальварія, 2004. 356 с.
7. Єленський В. Державно-церковні взаємовідносини на Україні (1917-1990). К., 1991. 72 с.
8. Історія релігій в Україні: у 10 т. / під ред. Колодного А. та ін. К. : Український центр духовної культури, Т. 1. Дохристиянські вірування. Прийняття християнства / під ред. Б. Лобовика. 1996.
9. Історія релігій в Україні: у 10 т. / під ред. Колодного А. та ін. К. : Український центр духовної культури. Т. 2. Українське православ'я / під ред. П. Яроцького. 1997. 373 с.
10. Історія релігій в Україні: у 10 т. / під ред. Колодного А. та ін. К. : Український центр духовної культури. Т. 3. Православ'я в Україні / під ред. А. Колодного, В. Климова. 1999. 559 с.
11. Історія релігій в Україні: у 10 т. / під ред. Колодного А. та ін. К. : Український центр духовної культури. Т. 4. Католицизм в Україні. За ред. П.Яроцького. 2001. 598 с.
12. Історія релігії в Україні: у 10-ти т. // Редкол: А.Колодний (голова) та ін. К.: Світ Знань. Т. 5. Протестантизм в Україні. За ред. П. Яроцького. 2002. 428 с.
13. Історія релігії в Україні: у 10-ти т. // Редкол: А.Колодний (голова) та ін. К.: Світ Знань. Том 6. Пізній протестантизм України. За ред. П.Яроцького. 2007. 630 с.
14. Історія релігії в Україні: у 10-ти т. // Редкол: А.Колодний (голова) та ін. К.: Світ Знань. Том 8. Нові релігії України. За ред. А.Колодного. 2010. 828 с.
15. Історія релігії [Текст] : у 10 т. / Редкол: А.Колодний (голова) та ін. К.: Т. 10 : Релігія і церква років незалежності України, 2003. 613 с.
16. Панченко П.П. Релігійні конфесії в Україні в контексті історизму. К.: Знання, 2003. 100 с.

17. Пашук А. Українська церква і незалежність України: Монографія. Львів, 2003. 363 с.
18. Пащенко В. Греко-католики в Україні: від 40-х років ХХ століття до наших днів. Полтава, 2002. 616 с.
19. Плохій С. Наливайкова віра. Козацтво та релігія в ранньомодерній Україні. Київ: Критика, 2006. 494 с.
20. Федорів Ю. Історія Церкви в Україні. Львів: «Свічадо», 2001. 364 с.
<https://diasporiana.org.ua/religiya/1952-fedoriv-yu-o-istoriya-tserkvi-v-ukrayini/>
21. Шуба О. Релігія в етнонаціональному розвитку України. К., 1999. 323 с.

Інформаційні ресурси:

- Відділення релігієзнавства Інституту філософії НАН України ім. Г.С. Сковороди – <http://www.filosof.com.ua/v8.htm>
- Всеукраїнська Рада Церков і релігійних організацій – <http://vrciro.org.ua/ua/>
- Інститут історії України НАН України – <http://www.history.org.ua/>
- Інститут релігійної свободи – <http://www.irs.in.ua>
- Львівський музей історії релігії – <http://www.museum.lviv.ua>
- Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського – <http://www.nbuv.gov.ua>
- Релігійно-інформаційна служба України – <http://risu.org.ua>
- Релігія в Україні : <http://www.religion.in.ua>
- Українське релігієзнавство – <https://ukreligieznavstvo.wordpress.com>

Результати перегляду

робочої програми навчальної дисципліни

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).
(потрібне підкреслити)
протокол № __ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).
(потрібне підкреслити)
протокол № __ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).
(потрібне підкреслити)
протокол № __ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).
(потрібне підкреслити)
протокол № __ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)